

Natuurtoets zonnepanelen op een waterplas te Darp

Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming

ing. A.R. Balk

**WAARDEN
BURG**
Ecology

**we
consult
nature.**

Natuurtoets zonnepanelen op een waterplas te Darp

Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming

ing. A.R. Balk

Status uitgave: concept

Rapportnummer:	23-471
Projectnummer:	23-0727
Datum uitgave:	30 november 2023
Projectleider:	A.R. Balk
Tweede lezer:	G.J. Berg
Opdrachtgever:	Novar M. Westerhof Emmasingel 4 9726 AH Groningen
Akkoord voor uitgave:	ir. G.H. Bonhof
Foto omslag:	Anne Balk / Waardenburg Ecology
Datum akkoord:	30-11-2023

Graag citeren als: Balk, A.R., 2023. Natuurtoets zonnepanelen op een waterplas te Darp. Rapport 23-471. Waardenburg Ecology, Haren.

Trefwoorden: natuurtoets, Wet natuurbescherming, stikstofdepositie, Havelterberg, de Wieden, zonnepanelen

Waardenburg Ecology is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Waardenburg Ecology. Opdrachtgever hierboven aangegeven vrijwaart Waardenburg Ecology voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Waardenburg Ecology / Novar

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Waardenburg Ecology, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Waardenburg Ecology is een handelsnaam van Bureau Waardenburg BV. Lid van de branchevereniging Netwerk Groene Bureaus. Het kwaliteitsmanagementsysteem is gecertificeerd door EIK Certificering overeenkomstig ISO 9001:2015. Waardenburg Ecology hanteert als algemene voorwaarden de DNR 2011, tenzij schriftelijk anders wordt overeengekomen.

Waardenburg Ecology Varkensmarkt 9, 4101 CK Culemborg, 0345 512710
info@waardenburg.eco, www.waardenburg.eco

Inhoud

Samenvatting	5
1 Inleiding	6
1.1 Aanleiding en doel	6
1.2 Toetsing Wet natuurbescherming en Natuurnetwerk Nederland	6
1.3 Methodiek onderzoek	9
2 Beschrijving plangebied en voorgenomen ingreep	11
2.1 Beschrijving plangebied	11
2.2 Voorgenomen ingreep	11
2.3 De ligging ten opzichte van Natura 2000-gebieden	12
DEEL 1	14
3 Toetsing aan de Wnb – Gebiedenbescherming	14
3.1 Holtingerveld	14
3.2 De Wieden	14
3.3 Mogelijke effecten en de invloedssfeer van het project	15
3.4 Bepaling van effecten van de aanleg van het zonnepark	16
3.5 Bepaling van effecten van stikstofdepositie	17
3.6 Conclusies effecten beschermde gebieden	18
DEEL 2	20
4 Toetsing aan de Wnb – Soortenbescherming	20
4.1 Planten 20	
4.2 Ongewervelden	21
4.3 Vissen 22	
4.4 Amfibieën	22
4.5 Reptielen	23
4.6 Grondgebonden zoogdieren	23
4.7 Vleermuizen	25
4.8 Vogels 26	
4.9 Zorgplicht	27
5 Conclusies en aanbevelingen	28
5.1 Wnb - Gebiedenbescherming	28
5.2 Wnb - Soortenbescherming	28
5.3 Natuurkansen	29

6	Literatuur	30	
	Bijlage I	Wettelijk kader	31
	Bijlage II	Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebieden	34
	Bijlage III	Effectenindicator	37

Samenvatting

Project 23-0727, Natuurtoets zonnepanelen op een waterplas te Darp

Aspect Soortenbescherming Wnb

Te verwachten beschermde (niet vrijgestelde) soorten	<ul style="list-style-type: none">Water- en meervleermuis; essentieel foerageergebied op de plas.Otter, foerageergebied en leefgebied
Nader ecologisch onderzoek noodzakelijk?	Ja, drie bezoeken voor vleermuizen. In winterhalfjaar zoeken naar spraints van otter.
Maatregelen noodzakelijk?	Geen kunstmatige verlichting gebruiken. Mogelijk meer maatregelen, afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek.
Is een ontheffing Wnb noodzakelijk?	Mogelijk

Aspect Gebiedsbescherming Wnb

Mogelijk een (significant) negatief effect?	Ja, (significant) negatieve effecten op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden zijn uitgesloten, met uitzondering van effecten van stikstofdepositie in de aanlegfase en soortensamenstelling indien de populatie meervleermuis wordt aangetast.
Is aanvullend onderzoek nodig?	Ja, Aeries-berekening (stikstofdepositieberekening) en nader onderzoek meervleermuis met extra opnameapparatuur om binding met N2000-gebied de Wieden te onderzoeken.

Aspect Gebiedsbescherming NNN (Provinciaal)

Mogelijk sprake van aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN	Nee
Is aanvullend onderzoek nodig?	Nee

Aspect Bescherming van houtopstanden Wnb

Mogelijk een (significant) negatief effect?	Nee
Is een kapmelding Wnb noodzakelijk?	Nee

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Novar is voornemens om op een waterplas aan de Paardeweide 2-10 een drijvend zonnepark te realiseren.

Waardenburg Ecology heeft op basis van een oriënterend veldonderzoek (d.d. 3 november 2023) en bronnenonderzoek de effecten van deze ingreep op beschermde soorten, houtopstanden en gebieden beoordeeld in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb). Het plangebied ligt buiten het Natuurnetwerk Nederland (NNN), waardoor het 'Nee, tenzij' -beleid niet van toepassing is. Drenthe kent geen externe werking van de NNN.

De Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming heeft als doel het behoud van de biodiversiteit en duurzaam gebruik van de bestanddelen daarvan. Sommige handelingen en ontwikkelingen kunnen de natuur, en daarmee de biodiversiteit, schaden en zijn daarom krachtens de wet verboden. Is dat het geval dan is er in geval van beschermde gebieden een vergunning nodig of in geval van beschermde soorten ontheffing nodig voor het overtreden van een verbodsbepaling. In specifieke gevallen geldt een vrijstellingsregeling.¹

Het doel van het onderzoek is te bepalen of de voorgenomen ingreep kan leiden tot overtredingen van de regels uit de Wet natuurbescherming. Voorliggend rapport doet verslag van de resultaten van dit onderzoek en geeft adviezen over eventueel te nemen vervolgstappen.

1.2 Toetsing Wet natuurbescherming en Natuurnetwerk Nederland

Wet natuurbescherming (Wnb)

De Wet natuurbescherming regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, soorten en houtopstanden. Voor de wettekst verwijzen we naar: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2021-07-01>.

De regels die toezien op bescherming van Natura 2000-gebieden zijn opgenomen in 'Hoofdstuk 2 Natura 2000-gebieden' van de Wet natuurbescherming. De

¹ Zie voor de doelstelling en regels van de Wet natuurbescherming het wettelijk kader in de bijlage. ADC-toets: toets op Alternatieven, Dwingende reden van groot openbaar belang, Compensatie. Dit betreft soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn met uitzondering van vogels. Vogels vallen onder Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn. Brochure: Soortenbescherming

verbodsbepalingen ten aanzien van beschermde soorten zijn opgenomen in 'Hoofdstuk 3 Soorten' en beschreven per beschermingsregime (zie onder). De regels voor houtopstanden zijn beschreven in Hoofdstuk 4 van de wet.

Deel 1 Gebiedenbescherming

Deel 1 van de voorliggende rapportage beschrijft de resultaten van een verkennend onderzoek naar de effecten op nabijgelegen Natura 2000-gebieden. De centrale vraag van deze toetsing is: bestaat er een reële kans op significante negatieve effecten op Natura 2000-gebieden of kan het optreden van significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden met zekerheid worden uitgesloten?

Meer in detail geeft deze rapportage antwoord op de volgende vragen:

- Welke Natura 2000-gebieden liggen binnen de invloedssfeer van het plan/project?
- Wat zijn de instandhoudingsdoelen voor deze natuurgebieden?
- Welke effecten op Natura 2000-gebieden heeft het project?
- Zijn er in samenhang met andere activiteiten en plannen effecten op Natura 2000-gebieden, met andere woorden zijn er cumulatieve effecten?
- Kunnen significante effecten (inclusief cumulatieve effecten) worden uitgesloten?

De uitkomsten van het onderzoek kunnen als volgt zijn:

- Er treden met zekerheid *geen effecten* op; er zijn geen aanvullende maatregelen nodig om effecten te beperken. Wel wordt aanbevolen de conclusies van dit onderzoek aan het bevoegd gezag voor te leggen.
- *Significant negatieve effecten kunnen niet worden uitgesloten.* Voor activiteiten die (mogelijk) een significant effect hebben is een vergunning nodig, die kan worden aangevraagd op basis van een "passende beoordeling" (zie Bijlage 1) en na het doorlopen van de ADC-toets¹. Vooroverleg met het bevoegd gezag is noodzakelijk.
- *Er zijn (mogelijk) wel effecten, maar die zijn beperkt en zeker niet significant.* In dit geval bepaalt het bevoegd gezag of er vergunning nodig is. In de vergunningsvoorschriften kunnen maatregelen worden opgelegd om negatieve effecten te verminderen of te voorkomen. Deze maatregelen zijn niet nodig om significante effecten te voorkomen.

De effecten van het project zijn getoetst aan de instandhoudingsdoelen die voor Natura 2000-gebied Havelterberg (4,5 km van plangebied) en Natura 2000-gebied de Wieden (5,4 km) gelden. Als (significant) negatieve effecten op deze gebieden kunnen worden uitgesloten zijn effecten op verder weg gelegen gebieden op grond van de afstand eveneens uit te sluiten.

Deel 2 Soortenbescherming

Deel 2 van de voorliggende rapportage beschrijft de effecten van het zonnepark op beschermde soorten planten en dieren in het plangebied en op welke wijze rekening moet worden gehouden met deze soorten. Als de voorgenomen ingreep leidt tot het overtreden

¹ ADC-toets: toets op Alternatieven, Dwingende reden van groot openbaar belang, Compensatie.

van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, zal moeten worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat een ontheffing moet worden verkregen.

De Wet natuurbescherming onderscheid bij de bescherming van soorten drie beschermingsregimes:

- *Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn* (Wnb § 3.1),
- *Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn* (Wnb § 3.2)¹ en
- *Beschermingsregime andere soorten* (Wnb § 3.3).

Voor soorten vallend onder '*Beschermingsregime andere soorten*' kan de provincie een vrijstelling verlenen voor handelingen in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden (Wnb Art 3.10 lid 2a).

Alle inheemse (in het wild levende) vogels zijn beschermd op grond van de Wnb. Voor de meeste soorten geldt dat hun nesten alleen beschermd zijn in de periode dat ze in gebruik zijn tijdens het broedseizoen. Voor een aantal soorten heeft de provincie bepaald dat hun nesten in principe jaarrond beschermd zijn (provinciale "Lijst soorten met jaarrond beschermde nesten").

Deel 3 NNN en houtopstanden

Het plangebied ligt op 1,2 km afstand van het Natuurnetwerk Nederland. Directe en indirecte effecten op het NNN zijn uit te sluiten en het toetsingskader van de NNN is niet van toepassing.

Houtopstanden

Met de ingreep worden geen houtopstanden gekapt. De regels ten aanzien van houtopstanden zoals vermeld in Hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming zijn dus niet van toepassing.

Zorgplicht

Vanuit de zorgplicht geldt dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Dit betekent dat handelingen, waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat deze zullen leiden tot nadelige gevolgen op de hierboven genoemde natuurwaarden, in principe achterwege moeten worden gelaten. Als dit (redelijkerwijs) niet mogelijk is, moeten maatregelen worden getroffen om de gevolgen te beperken dan wel ongedaan te maken.

¹ Dit betreft soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn met uitzondering van vogels. Vogels vallen onder Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn. Brochure: Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Ministerie van EZ, versie 1.3 december 2016.

1.3 Methodiek onderzoek

Voorliggende toetsing in het kader van de Wnb is opgesteld op basis van een eenmalig veldbezoek, de huidige ter beschikking staande kennis en inschattingen van deskundigen. Effecten zijn bepaald op basis van de functie van het plangebied en omgeving voor beschermde soorten en de voorgenomen ingreep en beoordeeld in het kader van de Wnb.

Bronnenonderzoek

Voor een actueel overzicht van beschermde soorten die in de regio voorkomen is de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd op 10 november 2023. Bij het raadplegen van de NDFF is uitgegaan van een zoekgebied met een straal van ca. drie km om het plangebied en gegevens tot vijf jaar oud.

Tabel 1.1 Beschermde soorten die zijn waargenomen binnen drie km van het plangebied tot vijf jaar geleden.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	WNB	Vrijstelling	RL
Libellen en waterjuffers				
Beekrombout	<i>Gomphus vulgatissimus</i>	NL	-	5
Gevlekte glanslibel	<i>Somatochlora flavomaculata</i>	NL	-	5
Gevlekte witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	EU	-	6
Kempense heidelibel	<i>Sympetrum depressiusculum</i>	NL	-	4
Vlinders				
Grote vos	<i>Nymphalis polychloros</i>	NL	-	6
Grote weerschijnvlinder	<i>Apatura iris</i>	NL	-	-
Amfibieën				
Poelkikker	<i>Pelophylax lessonae</i>	EU	-	6
Zoogdieren				
Boommarter	<i>Martes martes</i>	NL	-	-
Bunzing	<i>Mustela putorius</i>	NL	DR	6
Das	<i>Meles meles</i>	NL	-	-
Eekhoorn	<i>Sciurus vulgaris</i>	NL	-	-
Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>	NL	DR	-
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	EU	-	-
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	EU	-	6
Otter	<i>Lutra lutra</i>	EU	-	-
Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>	EU	-	-
Steenmarter	<i>Martes foina</i>	NL	-	-
Wolf	<i>Canis lupus</i>	EU	-	-
Reptielen				
Hazelworm	<i>Anguis fragilis</i>	NL	-	6
Levendbarende hagedis	<i>Zootoca vivipara</i>	NL	-	7
Ringslang	<i>Natrix helvetica</i>	NL	-	6

Veldbezoek

Het veldbezoek heeft op 3 november 2023 plaatsgevonden. Daarbij is in het plangebied met behulp van een verrekijker gezocht naar beschermde soorten en sporen (zoals nesten, holen uitwerpselen, braakballen, knaagsporen). Op basis van terreinkenmerken en *expert judgement* is beoordeeld of het terrein geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten.

De in dit rapport gepresenteerde gegevens over beschermde soorten zijn houdbaar tot drie jaar na afronding van het veldonderzoek. Indien de in dit rapport beschreven ingreep wijzigt dan wel wordt uitgevoerd na november 2023 kan een actualisatie van het onderzoek nodig zijn.

Omgevingswet

Naar verwachting gaat op 1 januari 2024 de Wet natuurbescherming over in de Omgevingswet. Dit kan gevolgen hebben voor de rapportage in het geval dat een vergunning-/ontheffingsaanvraag aan de orde is. Onderhavige rapportage is opgesteld in het kader van de Wnb. Mogelijk vindt een eventuele vervolprocedure plaats ná inwerkingtreding van de Omgevingswet. Is dat het geval dan zal een actualisatie van het rapport plaats moeten vinden

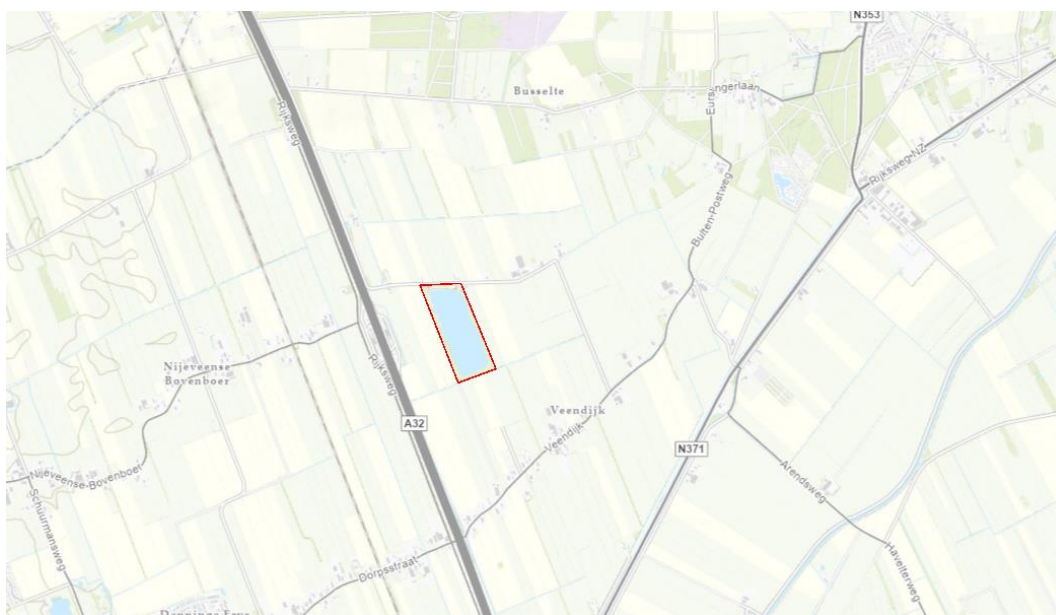
Veldonderzoek is altijd een momentopname. Waardenburg Ecology waarborgt dat het onderzoek is uitgevoerd door deskundige onderzoekers volgens de gangbare standaardmethoden. Het bureau is niet aansprakelijk voor waarnemingen van soorten door derden en waarnemingen die na afronding van de studie bekend worden gemaakt.

De onderzoeker die het onderzoek heeft uitgevoerd is door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door haar uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van Waardenburg Ecology. Het kwaliteitsmanagementsysteem is gecertificeerd door EIK Certificering overeenkomstig ISO 9001:2015.

2 Beschrijving plangebied en voorgenomen ingreep

2.1 Beschrijving plangebied

Het plangebied is gelegen in Drenthe, dicht bij de grens met Overijssel. Het plangebied is ongeveer 15 hectare groot. Het bestaat uit een grote open waterplas die is ontstaan door de aanleg van de snelweg A32 die ten westen van het plangebied ligt. Hier was grond voor nodig, welke uit het plangebied afkomstig is. De waterdiepte verschilt maar is ongeveer 10 meter. De plas heeft natuurlijke oevers met her en der (vis)steigers. Rondom is een brede houtwal gelegen met veel verschillende boom- en struiksoorten. Hier loopt een pad doorheen zodat rondom de plas gelopen kan worden.

Figuur 2.1 Ligging plangebied (rood omkaderd) (Esri Nederland, Community Map Contributors | Esri Nederland, beeldmateriaal.nl | Esri Nederland, Kadaster | Esri Nederland, AHN)

2.2 Voorgenomen ingreep

Informatie over de voorgenomen ingreep is aangeleverd door M. Westerhof van Novar. Tijdens het veldbezoek is extra informatie verstrekt door J. Hoving van Novar. De eigenaar van de plas heeft achtergrondinformatie verstrekt.

Figuur 2.2 Beoogde gebied voor zonnepanelen (links) met uitzondering van de gele oppervlakten (rechts) (Novar, aangeleverd per e-mail 25-10-2023).

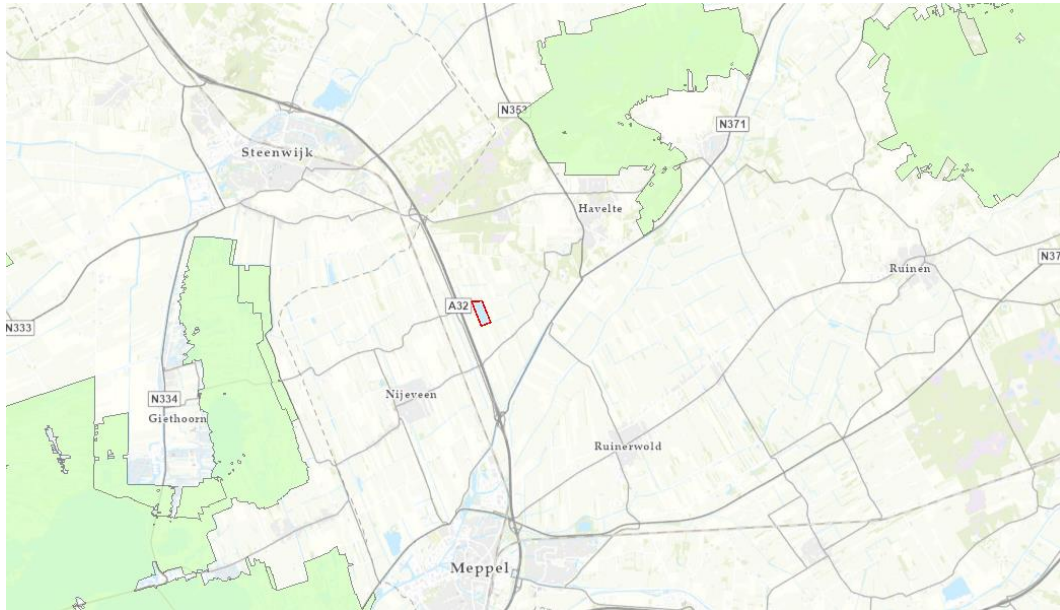
Men is voornemens de gehele plas te bedekken met zonnepanelen, met uitzondering van de gele oppervlakten en enige afstand tot de oever (Figuur 2.2). Voor de aanleg is het niet nodig om bomen te kappen; materiaal kan via de toegangspoort aan de noordzijde ingebracht worden. Mogelijk wordt in het weiland ten noorden van de Paardeweide een bouwterrein ingericht. De zonnepanelen worden vermoedelijk aan de bodem verankerd. De zonnepanelen worden op het land gemonteerd en met een bootje naar de juiste plek gevaren.

2.3 De ligging ten opzichte van Natura 2000-gebieden

Het Natura 2000-gebied Havelterberg ligt 4,5 km van plangebied en Natura 2000-gebied de Wieden ligt 5,4 km van het plangebied. Tussen het plangebied en de Havelterberg ligt het dorp Havelte. Verder liggen er enkele wegen tussen en de nationale weg N353. Het landschap bestaat uit open gebied (weiland) en rondom Bursinge liggen enkele kleine bosschages.

Tussen de Wieden (Overijssel en Flevoland) en het plangebied ligt de snelweg A32 en de kleine lintdorpen Nijeveense Bovenboer, Kolderveense Bovenboer en De Klosse. Het landschap bestaat uit open agrarisch gebied.

Natura 2000-gebieden in de ruimere omgeving van het plangebied liggen op een afstand van meer dan 10 kilometer, dit is buiten de invloedssfeer van de voorgenomen ingreep (zie § 4.1). Effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van verder weg gelegen Natura 2000-gebieden zijn op grond van de aard van het project en de afstand tot het plangebied uitgesloten. Mogelijke effecten van het project op deze gebieden worden in dit rapport daarom niet in detail besproken.

Figuur 2.3 Ligging plangebied (rood omlijnd) ten opzichte van Natura 2000-gebieden (groen gemarkeerd). (Esri Nederland, Community Map Contributors | Esri Nederland, beeldmateriaal.nl | Esri Nederland, Kadaster | Esri Nederland, AHN)

DEEL 1

3 Toetsing aan de Wnb – Gebiedenbescherming

3.1 Holtingerveld

Het Holtingerveld is aangewezen als N2000-gebied in het kader van de Habitatrichtlijn. De kernopgaven en instandhoudingsdoelen zijn opgenomen in bijlage II. Het Natura 2000-gebied is aangewezen voor veertien habitattypen waaronder diverse types heide, vennen en bossen en daarnaast zandverstuivingen, jeneverbesstruwelen, heischrale graslanden, actieve hoogvenen en pioniersvegetaties met snavelbiezen. Van deze habitattypen dient de oppervlakte en kwaliteit gelijk te blijven of vergroot te worden.

Daarnaast is het gebied aangewezen voor: gevlekte witsnuitlibel, kamsalamander en brede geelrandwaterroofkever van Bijlage II van de habitatrichtlijn. Deze laatste is vooralsnog enkel aangemeld bij de Europese Commissie. Voor de gevlekte witsnuitlibel bestaat de opgave uit het behouden van de populatie, inclusief de omvang van het leefgebied en de kwaliteit ervan. Voor de kamsalamander staat deze doelstelling op vergroten.

Elf van de veertien habitattypen zijn zeer gevoelig voor stikstofdepositie, de meest kritische depositiewaarde is 571 mol/ha/jr bij het habitatype Zwakgebufferde vennen (H3130) (van Dobben *et al.* 2012). Het leefgebied van kamsalamander en gevlekte witsnuitlibel is gevoelig voor stikstofdepositie (Bijlage III). De brede geelrandwaterroofkever is nog niet opgenomen in de effectenindicator.

3.2 De Wieden

De Wieden zijn aangewezen als N2000-gebied in het kader van de Habitatrichtlijn én de Vogelrichtlijn. Het gebied ligt in Overijssel en Flevoland. De kernopgaven en instandhoudingsdoelen zijn opgenomen in bijlage II. Het Natura 2000-gebied is aangewezen voor tien habitattypen waaronder kranswierwateren, vochtige heiden, blauwgraslanden, ruigten en zomen, overgangs- en trilvenen en hoogveenbossen. Van deze habitattypen dient de oppervlakte en kwaliteit gelijk te blijven of vergroot te worden.

Daarnaast is het gebied aangewezen voor dertien soorten van Bijlage II van de habitatrichtlijn. Hieronder zijn slakken, vissen, insecten en de groenknolorchis, geel schorpioenmos, meervleermuis en otter. Deze laatste is vooralsnog enkel aangemeld bij de Europese Commissie. Voor de gevlekte witsnuitlibel, grote vuurvliinder, gestreepte waterroofkever en het geel schorpioenmos bestaat de opgave uit het vergroten van de populatie, inclusief de omvang van het leefgebied en de kwaliteit ervan. Voor de andere

soorten staat deze doelstelling op het behouden van de huidige waardes. Het meest mobiel van deze soorten zijn de meervleermuis en de otter. De meervleermuis kan om te foerageren 10-20 km per nacht afleggen (Zoogdiervereniging, 2023(i)^a). Binnen de Wieden zijn meerdere verblijfplaatsen bekend (NDFP, 2023(i)). Hun meest recente staat van instandhouding was matig ongunstig in 2018 (Zoogdiervereniging, 2023(i)^a). De otter zijn leefgebied kan 1-40 km oeverlengte bedragen of omvat tot tientallen km² moerasgebied (Zoogdiervereniging, 2023(i)^b).

De Wieden zijn ook aangewezen voor dertien soorten broedvogels en twaalf soorten niet-broedvogels. Voor de broedvogels staat de doelstelling voor de kwartelkoning, zwarte stern paapje en grote karekiet op het vergroten van de populatie, hun leefgebied en de kwaliteit ervan. Voor de overige broedvogels en alle niet-broedvogels bestaat de doelstelling uit het waarborgen van de huidige waardes. Van deze soorten maken met name sommige niet-broedvogels gebruik van een groot gebied. Watervogels zoals ganzen foerageren soms in de omgeving van een groot meer waarop zij slapen. Hierover staat benoemd dat bekende slaapplekken buiten de Wieden zijn gelegen op het Zwarte meer, Friese IJsselmeerkust, Giethoornse Meer en het Duiningmeer (Min. EZ, 2015).

Vier van de tien habitattypen zijn zeer gevoelig voor stikstofdepositie, de meest kritische depositiewaarde is 714 mol/ha/jr bij het habitatype Overgangs- en trilvenen in veenmosrietlanden (H7140B) (van Dobben *et al.* 2012). Het leefgebied van kamsalamander en gevlekte witsnuitlibel is gevoelig voor stikstofdepositie (Bijlage III). De brede geelrandwaterroofkever is nog niet opgenomen in de effectenindicator.

Het leefgebied van de platte schijfhoren, grote vuurvlinder, gevlekte witsnuitlibel en geel schorpioenmos is zeer gevoelig voor stikstofdepositie (bijlage III).

3.3 Mogelijke effecten en de invloedssfeer van het project

Het plangebied ligt buiten de in Hoofdstuk 2 besproken Natura 2000-gebieden op een afstand van minimaal 4,5 kilometer. De directe effecten oppervlakteverlies, versnippering, verontreiniging, verdroging, verstoring door geluid en licht zijn gezien de aard van de werkzaamheden en de afstand tot de natura 2000-gebieden niet aan de orde (zie Bijlage III).

De aanleg van een zonnepark op water buiten N2000-gebieden neemt geen ruimte binnen die gebieden in beslag en doorsnijdt de gebieden ook niet. Op deze manier ontstaat geen versnippering. Binnen het plangebied is tijdens de aanleg en na afloop geen sprake van verontreiniging. Daarom is er ook geen sprake van verontreiniging in de N2000-gebieden. Het water waar de zonnepanelen in worden gelegd behoudt zijn oppervlakte. Regen die op de zonnepanelen valt, stroomt het water in. Er verandert dus niets aan de waterhuishouding binnen het plangebied, óf daarbuiten. De opbouw van het zonnepark zal gepaard gaan met geluid en licht door het gebruik van machines en werkverkeer. Na afloop van de aanleg is er geen geluid of licht extra binnen het plangebied of daarbuiten. Het licht en geluid tijdens de aanleg zal geen van de N2000-gebieden bereiken gezien het

plangebied omringd is door bomen, en ertussen bebouwing en infrastructuur aanwezig is. Bovendien is het uitgesloten dat dergelijk geluid en licht 4,5 km of meer aflegt.

Wat overblijft is verandering van de soortensamenstelling en vermisting en verzuring door N-depositie (stikstof). De soortensamenstelling zou kunnen veranderen als door de aanleg van het zonnepark mobiele dieren die momenteel van de waterplas gebruik maken maar zijn aangewezen voor een N2000-gebied hierdoor het N2000-gebied verlaten. Hier zou sprake kunnen zijn voor de **broedvogel aalscholver** en **wintervogels aalscholver, kleine zwaan, kolgans, grauwe gans, smient, tafeleend, kuifeend, nonnetje en de meervleermuis**. Alhoewel de A32 snelweg tussen het plangebied en de Wieden loopt, is het niet uitgesloten dat ook de meervleermuis deze kan oversteken. De snelweg heeft geen verlichting, afgezien van rondom het tankstation. Bovendien zouden ze een km richting het zuiden ook onder de snelweg door kunnen vliegen. Deze laatste zou dan ook de meest logische route zijn voor de otter. Hier is echter geen geschikt habitat aanwezig aan de westzijde van de snelweg. Er is geen open water, maar het dorp Nijeveen. Het ligt daarom niet voor de hand dat het plangebied onderdeel uitmaakt van het territorium van een otter uit de Wieden. De route is wel een optie voor migratie van jonge dieren die geen territorium kunnen vinden binnen de Wieden.

Er zal een toename zijn van N-depositie als gevolg van verkeer en het gebruik van machines bij de aanleg van het zonnepark. Na aanleg van het zonnepark is alleen incidenteel onderhoud benodigd, wat vergelijkbaar is met bijvoorbeeld woon-werkverkeer van omwonenden. De gebruiksfase geeft daarom geen risico op schade door extra uitstoot. In de volgende paragraaf wordt nader op mogelijke effecten ingegaan.

3.4 Bepaling van effecten van de aanleg van het zonnepark

Zoals aangegeven door de terreineigenaar worden bij schemering regelmatig ganzen en eenden verjaagd met een laser. De kans is daardoor zeer klein dat deze waterplas als vaste rustplaats wordt gebruikt door watervogels. Tijdens het veldbezoek was er een groep Canadese ganzen en wilde eenden aanwezig. Hierdoor is naar verwachting weinig effect op de eenden, ganzen en nonnetje die zijn aangewezen voor de Wieden. Aalscholers maken ook regelmatig gebruik van de plas, maar broeden er niet. In de beoogde situatie zouden zij meer beperkt gebruik kunnen maken van de waterplas. Juist in de oevers zit ook vaak veel vis waarop gejaagd kan worden. Naar verwachting blijven aalscholers jagen in de plas maar neemt hun aantal af doordat de vis zich kan verschuilen onder de zonnepanelen. Het is goed mogelijk dat deze dieren afkomstig zijn van de kolonie(s) in de Wieden. De Wieden en omgeving zijn zeer waterrijk, aalscholers foerageren op grote plassen maar ook in sloten en alles daar tussenin. Het plangebied vormt voor hen geen unieke foerageerplek. Wel heeft deze locatie het voordeel dat ze in de bomen veilig kunnen drogen na het vissen.

Voor de meervleermuis zijn er mogelijk wel significant negatieve effecten als het plangebied een essentieel foerageergebied is. Zonnepanelen zullen hun foerageergedrag boven open water verhinderen. Mogelijk neemt ook het aandeel voedsel af doordat zonlicht

opgevangen wordt. Hierdoor komt er minder licht in het water wat invloed kan hebben op de voedselketen.

3.5 Bepaling van effecten van stikstofdepositie

Indien sprake is van deposities >0.005 mol N/ha/jaar op gevoelige gebieden, wordt geadviseerd hiervoor een aparte beoordeling op te stellen, bijvoorbeeld een Passende beoordeling. Hiervoor is een Aerius-berekening benodigd. Mogelijk blijkt hieruit dat de KDW-waarde niet wordt overschreden of blijkt dat er geen nadere beoordeling nodig is.

3.6 Conclusies effecten beschermde gebieden

Op grond van veldonderzoek en bronnenonderzoek, wordt geconcludeerd dat

- 1 De directe effecten oppervlakteverlies, versnippering, verontreiniging, verdroging, verstoring door geluid en licht zijn gezien de aard van de werkzaamheden en de afstand tot de natura 2000-gebieden niet aan de orde.
- 2 Indirecte effecten als gevolg van het project als versnippering, verdroging, verstoring en verontreiniging niet aan de orde zijn.
- 3 Er kan sprake zijn van een verandering in de soortensamenstelling indien meervleermuizen die binding hebben met de Wieden een essentieel foerageergebied hebben in de waterplas. Een groot oppervlak aan zonnepanelen belemmert hun het foerageren doordat het wateroppervlak beperkt wordt en er mogelijk een effect optreedt op de voedselketen en daarmee het voedselaanbod voor de meervleermuis. Nader onderzoek naar deze soort is nodig om te bepalen of er mogelijk effecten zijn.

In de beoogde situatie is voor de aalscholver minder ruimte om te vissen. De doelstelling van het N2000-gebied de Wieden is 1000 broedparen, dit is 2-6% van de landelijke populatie. Voor de winter is de doelstelling enkel een "behoud" van de populatie. Naar verwachting is het plangebied voor hen geen essentieel foerageergebied, in de omgeving zijn afdoende alternatieven. Indien de zonnepanelen geplaatst zijn zullen de aalscholvers die momenteel gebruik maken van de plas zich verspreiden over de omgeving om te foerageren.

De otter zou gebruik kunnen maken van het plangebied om te foerageren en er een verblijfplaats kunnen hebben. De verbinding tussen het plangebied en de Wieden is voor de otter ongunstig door de snelweg, een dorp en gebrek aan open water. Alhoewel de otter niet kan worden uitgesloten binnen het plangebied, is er geen relatie met het N2000-gebied de Wieden.

- 4 Het project zal leiden tot een extra depositie van stikstof in Natura 2000-gebieden. Effecten op instandhoudingsdoelen voor stikstofgevoelige habitats of leefgebieden van soorten zijn daarbij niet bekend. Om te bepalen of de extra depositie van stikstof mogelijk negatieve gevolgen heeft, is een Aerius-berekening noodzakelijk.

Cumulatieve effecten

Indien uit de Aerius-berekening of uit nader onderzoek naar de meervleermuis blijkt dat er effecten zijn, is het nodig onderzoek te doen naar cumulatieve effecten.

Passende beoordeling

Indien uit de Aerius-berekening of uit nader onderzoek naar de meervleermuis blijkt dat er effecten zijn, is het nodig een passende beoordeling op te stellen.

Vervolgonderzoek

De conclusies in dit rapport ten aanzien van Natura 2000-gebieden zijn gebaseerd op de beschikbare informatie vanuit het veldonderzoek en bronnen. Er dient een Aeries-berekening en nader onderzoek naar de meervleermuis te worden uitgevoerd.

DEEL 2

4 Toetsing aan de Wnb – Soortenbescherming

Het plangebied bestaat voornamelijk uit een waterplas. Tussen het toegangshek en de plas is enige ruimte nodig om materiaal bij het water te krijgen. Dit gedeelte bestaat uit bestrating en ruigte langs de oever. Ook ligt hier een steiger aan de oever. Bomen en struiken zijn langs een wandelpad rondom de waterplas aanwezig. Op basis van verspreidingsgegevens (NDFP 2023(i)) en aanwezig biotoop wordt geconcludeerd dat het plangebied géén (potentiële) betekenis heeft voor gebouwbewonende soorten. Voor alle overige beschermde soortgroepen wordt hieronder besproken welke potenties er zijn.

4.1 Planten

4.1.1 Functie van het plangebied

Op grond van verspreidingsgegevens (NDFP) en het veldonderzoek wordt geconcludeerd dat het plangebied géén betekenis heeft voor beschermde plantensoorten. Uit het plangebied en omgeving zijn geen waarnemingen van beschermde plantensoorten bekend. Tijdens het veldbezoek is vastgesteld dat het plangebied ook geen geschikte groeiplaatsen biedt voor beschermde plantensoorten en zijn ook geen beschermde plantensoorten waargenomen. De opslag van braam wijst op voedselrijke grond. Beschermde plantensoorten die in de ruimere omgeving voorkomen (bijvoorbeeld op provincie-niveau) staan doorgaans op voedselarme grond. Een voorbeeld hiervan is de groenknolorchis die groeit op vochtige bodem zonder al te veel schaduw.

4.1.2 Bepaling van effecten en beoordeling in het kader van de Wnb

Aangezien het voorkomen van beschermde plantensoorten in het plangebied kan worden uitgesloten, zijn ook effecten van op beschermde plantensoorten als gevolg van de voorgenomen ingreep uitgesloten. Daarmee is ook overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb ten aanzien van beschermde plantensoorten uitgesloten.

4.2 Ongewervelden

4.2.1 Functie van het plangebied

Op grond van verspreidingsgegevens (NDFF) blijken er enkele beschermde soorten in de omgeving voor te komen (Tabel 1.1). Dat zijn de libellen beekrombout, gevlekte glanslibel, gevlekte witsnuitlibel en Kempense heidelibel en dagvlinders grote vos en grote weerschijnvlinder.

De **beekrombout** komt, zoals de naam al verradt, voor bij beken en riviertjes. Deze zijn niet aanwezig binnen het plangebied. De **geflekte glanslibel** komt juist voor in moerassen van goede kwaliteit. Zijn verspreiding in de omgeving van het plangebied beperkt zich dan ook bijna uitsluitend tot de Wieden. Het plangebied is geen moeras en daarmee ongeschikt voor de soort. De **geflekte witsnuitlibel** komt ook voor in moerassen, maar ook in vennen en is iets minder kieskeurig dan de gevlekte glanslibel. Ook zijn habitat sluit daarmee niet aan bij een grote plas zoals het plangebied. De **Kempense heidelibel** plant zich voort in zeer ondiepe wateren. Dit habitat komt ook niet overeen met het plangebied. Alle libellen kunnen zwervend voorkomen binnen het plangebied.

De **grote vos** komt voor in halfopen landschap en is niet gebonden aan water. Hij zont graag in het vroege voorjaar op boomstammen. De bosrand rondom de waterplas is vermoedelijk te dicht voor de soort. Ook is het gebied te klein voor een populatie. De **grote weerschijnvlinder** plant zich voort op diverse wilgsoorten. Alhoewel wilgen algemeen voorkomen, stelt de vlinder specifieke eisen aan de standplaats waardoor de vlinders zelf niet algemeen is. Het ontbreekt binnen het plangebied aan luw gelegen maar ook zonnige plekken. De bosrand is hiervoor te dicht. Zwervers van beide soorten dagvlinders zouden het plangebied kunnen aandoen.

Het veldbezoek is uitgevoerd in een periode waarin ongewervelden zoals insecten weinig actief en zichtbaar zijn. Het habitat zoals structuur en waardplanten geeft geen aanleiding om (andere) beschermde soorten te verwachten. Daarom wordt geconcludeerd dat het plangebied géén betekenis heeft voor beschermde soorten ongewervelden.

4.2.2 Bepaling van effecten en beoordeling in het kader van de Wnb

Aangezien het voorkomen van beschermde soorten ongewervelden in het plangebied kan worden uitgesloten, zijn ook effecten op beschermde soorten als gevolg van de voorgenomen ingreep uitgesloten. Daarmee is ook overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb ten aanzien van beschermde soorten uitgesloten.

4.3 Vissen

4.3.1 Functie van het plangebied

Uit het plangebied en omgeving zijn geen waarnemingen van beschermde soorten bekend. In de Wieden komt de grote modderkruiper voor die, in tegenstelling tot zijn naam, in een variëteit aan habitattypen voorkomt. De waterplas binnen het plangebied ligt geïsoleerd; de enige verbinding met ander water is via een sluis waar water door naar binnen sijpelt. De dichtstbijzijnde waarneming van een grote modderkruiper is op ruim 6,5 km afstand. Op grond van verspreidingsgegevens (NDFF) en het veldonderzoek wordt geconcludeerd dat het plangebied géén betekenis heeft voor beschermde soorten vissen.

4.3.2 Bepaling van effecten en beoordeling in het kader van de Wnb

Aangezien het voorkomen van beschermde vissoorten in het plangebied kan worden uitgesloten, zijn ook effecten op beschermde soorten als gevolg van de voorgenomen ingreep uitgesloten. Daarmee is ook overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb ten aanzien van beschermde soorten uitgesloten.

4.4 Amfibieën

4.4.1 Functie van het plangebied

In het plangebied liggen wateren die geschikt zijn als voortplantingswater voor amfibieën. Ten tijde van het veldbezoek waren amfibieën echter niet actief (winterslaap). Er zijn dan ook geen amfibieën gevonden tijdens het veldbezoek. De poelkikker komt voor in de nabijheid van het plangebied. Deze soort maakt echter gebruik van kleine poelen en sloten. Voor deze soort zijn dus geen geschikte voortplantingswateren aanwezig.

Het plangebied vormt wel (geschikt) leefgebied van algemeen voorkomende soorten amfibieën van het '*Beschermingsregime andere soorten*' waarvoor een vrijstelling geldt voor overtreding van verbodsbepalingen bij ruimtelijke ingrepen. De oevers in het plangebied bieden geschikt voortplantingswater voor deze soorten. Het groen rondom vormt geschikt landhabitat.

4.4.2 Bepaling van effecten en beoordeling in het kader van de Wnb

Grond- en graafwerkzaamheden kunnen algemeen voorkomende amfibieën van het '*Beschermingsregime andere soorten*' treffen. Voor deze soorten geldt een vrijstelling in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en is dus geen ontheffing nodig. Het betreft algemeen voorkomende soorten (lokaal, regionaal en landelijk) en het aantal dieren dat potentieel gemoeid is met de (lokale) ingreep is beperkt. De gunstige staat van instandhouding van deze soorten is daarom niet in het geding.

4.4.3 **Maatregelen**

De werkzaamheden vinden plaats aan de noordoever, de favoriete zijde voor amfibieën aangezien hier de meeste zon op komt te staan. Met name bij (de start van) werkzaamheden in maart – mei kunnen hier amfibieën aanwezig zijn.

In het kader van de Zorgplicht wordt aanbevolen de volgende maatregelen te treffen:

- Vanuit één richting rustig de werkzaamheden opstarten en eventueel gelegde eiklonpen in het werkterrein verplaatsen naar een zo dichtbij mogelijk gelegen deel van de plas waar niet gewerkt zal worden.

4.5 **Reptielen**

4.5.1 **Functie van het plangebied**

Uit het plangebied en omgeving zijn de hazelworm, levendbarende hagedis en ringslang bekend. Het veldbezoek is uitgevoerd in een periode waarin reptielen niet of zeer weinig actief zijn. Er zijn dan ook geen reptielen aangetroffen, bijvoorbeeld tijdens het omkeren van blokken hout. Tijdens het veldbezoek is vastgesteld dat het plangebied ook geen geschikt habitat biedt voor levendbarende hagedis en ringslang. Er zijn geen plekken waar dieren kunnen zonnen en bijvoorbeeld ook geen broedhopen voor de eieren van de ringslang aanwezig. Het bosgedeelte is enigszins geschikt voor hazelworm, maar voor deze weinig mobiele soort ligt het gebied vermoedelijk te geïsoleerd. Ook is de hoeveelheid geschikt dood hout nog beperkt. De dichtstbijzijnde waarneming is op 1,2 km afstand. Op grond van verspreidingsgegevens (NDFF) en het veldonderzoek wordt geconcludeerd dat het plangebied in principe géén betekenis heeft voor beschermde soorten reptielen, met een zeer kleine kans op hazelworm.

4.5.2 **Bepaling van effecten en beoordeling in het kader van de Wnb**

Mocht de hazelworm toch voorkomen in het plangebied, zal hij zich ophouden in het bosgedeelte. Hier vinden geen werkzaamheden plaats waardoor effecten kunnen worden uitgesloten. Aangezien het voorkomen van beschermde soorten reptielen in het werkgebied kan worden uitgesloten, kunnen (negatieve) effecten op deze soortgroep als gevolg van de voorgenomen ingreep eveneens worden uitgesloten.

4.6 **Grondgebonden zoogdieren**

4.6.1 **Functie van het plangebied**

Het plangebied vormt (geschikt) leefgebied van algemeen voorkomende soorten zoogdieren van het *'Beschermingsregime andere soorten'* waarvoor een vrijstelling geldt voor overtreding van verbodsbepalingen bij ruimtelijke ingrepen. Uit de NDFF zijn zeven beschermde soorten in de omgeving bekend.

Bebouwing maakt geen onderdeel uit van het plangebied. De steenmarter zou wel voedsel kunnen zoeken in het gebied, maar heeft dan zijn verblijfplaats elders. Er zijn geen **eekhoorn**nesten gevonden, de bomen waren voldoende kaal om dit te beoordelen. Eén aangetroffen uitwerpsel is vermoedelijk van een **das** afkomstig. Er is bij de terreineigenaar een kleine burcht bekend. Mogelijk wordt deze door een enkel dier gebruikt. Wellicht ook niet gedurende het hele jaar. Er zijn namelijk tijdens het veldbezoek geen mestputjes of graafputjes of andere sporen zoals prenten of haar aangetroffen. De bomen zijn vrij dun om geschikte holtes te bieden aan **boom**marter. Ook is het aandeel bos nogal klein voor een territorium. Naar verwachting kan deze soort worden uitgesloten.

Er is op één van de vissteigers een uitwerpsel gevonden met visresten (baars). De kenmerkende geur van otter ontbrak echter. Een andere optie is **bunzing** of een andere marterachtige die de vis dood heeft gevonden. Het habitat is ook geschikt voor bunzing. Op grond van één bezoek kan **otter** niet geheel worden uitgesloten. Deze mobiele soort kan van het gebied gebruik maken als jachtgebied en mogelijk in de bosschages ergens een verblijfplaats hebben. In gebieden met een lage dichtheid aan otters worden minder spraints (uitwerpselen) gedeponereerd op markante plaatsen. Uittreedplaatsen zijn lastig vast te stellen in het plangebied omdat otters gemakkelijk gebruik kunnen maken van de vissteigers. Er leken enkele wissels richting het water te lopen, maar deze kunnen ook door mensen zijn gemaakt.

Op grond van verspreidingsgegevens (NDFF) en het veldonderzoek wordt geconcludeerd dat het plangebied géén betekenis heeft voor andere beschermde soorten grondgebonden zoogdieren.

4.6.2 **Bepaling van effecten en beoordeling in het kader van de Wnb**

Grond- en graafwerkzaamheden kunnen algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren van het '*Beschermingsregime andere soorten*' treffen. Voor deze soorten geldt een vrijstelling in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en is dus geen ontheffing nodig. Het betreft algemeen voorkomende soorten (lokaal, regionaal en landelijk) en het aantal dieren dat potentieel gemoeid is met de (lokale) ingreep is beperkt. De gunstige staat van instandhouding van deze soorten is daarom niet in het geding. De werkzaamheden zijn beperkt tot de noordoever en het wateroppervlak. Dit beperkt het effect op de meeste grondgebonden zoogdieren, zoals de das, zolang niet 's nachts met kunstlicht gewerkt wordt.

Op de otter zouden de zonnepanelen wel effect kunnen hebben doordat hij mogelijk minder goed kan jagen onder zonnepanelen. Mogelijk hebben zonnepanelen ook een effect op de voedselketen waardoor het visbestand verandert. Dit verschilt per situatie maar de kans op negatieve effecten neemt toe bij een hoge bedekking met zonnepanelen. De vermindering aan zonlicht heeft effect op algen en daarmee op zoöplankton die ook door vis wordt gegeten.

4.6.3 **Maatregelen en nader onderzoek**

In het kader van de Zorgplicht wordt aanbevolen overdag te werken zonder kunstlicht. Geadviseerd wordt om in het winterseizoen nog een bezoek te brengen om te zoeken naar sporen van otters.

4.7 **Vleermuizen**

4.7.1 **Functie van het plangebied**

De bomen in het plangebied herbergen mogelijk geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen zoals ruige dwergvleermuis. Bovendien hangen er enkele vleermuiskasten. Massawinterverblijfplaatsen zijn uitgesloten omdat er geen grote gebouwen zoals kerken of bunkers aanwezig zijn.

Aangezien het plangebied geen lijnvormig object is of gebieden verbindt met elkaar, is van een mogelijk essentiële vliegroute geen sprake. Vrij uniek is wel de besloten ligging van een groot oppervlakte aan oppervlaktewater zonder obstakels zoals waterlelie. De watervleermuis en meervleermuis foerageren bij voorkeur op dergelijke wateren. Voor hen zou dit een essentieel foerageergebied kunnen zijn. Bijvoorbeeld omdat ze hier foerageren in de kraamperiode, bij slecht weer (harde wind) of vlak na de overwinterperiode als ze snel veel moeten eten om weer aan te komen.

4.7.2 **Bepaling van effecten en beoordeling in het kader van de Wnb**

Indien vleermuizen (*Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn*) in de bomen verblijven, kunnen de voorgenomen werkzaamheden bij de aanleg van het zonnepark leiden tot het verlaten (vernielen) van verblijfplaatsen van vleermuizen, wat verboden is op grond van de Wnb artikel 3.5 lid 4. Dit zou gebeuren indien ze regelmatig verstoord worden met kunstmatige verlichting.

Hetzelfde geldt voor het mogelijk essentiële foerageergebied. Dit kan echter na afloop van de werkzaamheden niet meer in gebruik worden genomen doordat het wateroppervlak niet meer beschikbaar is als er zonnepanelen op liggen.

Om uitsluitel te kunnen geven over de huidige betekenis (welke functie) van het plangebied voor vleermuizen (welke soorten), is nader onderzoek nodig. Op basis van de resultaten van dit nader onderzoek kan worden vastgesteld of een ontheffing van de Wnb nodig is en of mitigerende en compenserende maatregelen nodig zijn.

4.7.3 **Nader onderzoek en maatregelen**

Om eventueel als basis te kunnen dienen voor een ontheffingsaanvraag van de Wet natuurbescherming dient het onderzoeken van de aan- of afwezigheid van een essentieel foerageergebied van vleermuizen (water- of meervleermuis) volgens het Vleermuisprotocol

2021 te worden uitgevoerd. Dit onderzoek bestaat in totaal uit twee bezoeken in de periode 15 april – 15 augustus. In dit geval is echter ook specifieke kennis nodig is over de binding van eventueel aanwezige meervleermuizen met het N2000-gebied de Wieden. Als er namelijk meervleermuizen foerageren die binding hebben met de Wieden is een Passende Beoordeling nodig. Als er meervleermuizen foerageren zijn die géén binding hebben met de Wieden is er een ontheffingstraject soortenbescherming nodig. Dit tweede is simpeler qua tijd en kosten. In dit geval adviseren we daarom sterk om drie bezoeken af te leggen met twee personen met warmtebeeldcamera en enkele stand alone batcorders te plaatsen.

De benodigde inspanning:

- 3 bezoeken waarvan minimaal 1x in de ochtend waarvan 1x in de kraamperiode (15 mei – 15 juli)
- De bezoeken hebben een tussenperiode van minstens acht weken tussen twee van de bezoeken.

Mogelijke effecten op verblijfplaatsen kunnen worden voorkomen door het gebruik van kunstverlichting te vermijden. Indien niet gewerkt kan worden zonder gebruik van kunstlicht zal ook nader onderzoek nodig zijn naar verblijfplaatsen in de bomen.

4.8 Vogels

4.8.1 Functie van het plangebied

Vogels met jaarrond beschermde nestplaats

De terreineigenaar wist van een groot nest waar vermoedelijk in het verleden buizerd in heeft gebroed. Dit nest was echter verdwenen, vermoedelijk door een storm. Andere nesten die mogelijk jaarrond beschermd zijn, zijn niet aangetroffen of er is geen habitat voor aanwezig. Op grond hiervan wordt de aanwezigheid van nesten van vogels met een jaarrond beschermde nestplaats uitgesloten.

Vogels waarvan de nestplaats niet jaarrond beschermd is

Het plangebied vormt geschikt broedbiotoop van algemeen voorkomende vogels waarvan de nestplaats niet jaarrond beschermd is. Tijdens het veldbezoek waren Canadese ganzen en wilde eenden aanwezig op de plas. Deze willen vermoedelijk ook wel 's nachts slapen in het plangebied, maar worden verjaagd met een laser ten behoeve van meer doorzicht in het water. In het struweel kunnen allerlei zangvogels tot broeden komen.

4.8.2 Bepaling van effecten en beoordeling in het kader van de Wnb

Vogels met jaarrond beschermde nestplaats

Effecten van de voorgenomen ingreep op soorten met een jaarrond beschermd nest zijn uitgesloten. Voor deze soorten heeft het plangebied namelijk geen betekenis. Mogelijk maakt het plangebied wel onderdeel uit van foerageergebied van bijvoorbeeld sperwer, echter op basis van het aanbod gelijkwaardig foerageergebied in de directe omgeving kan een essentiële functie als foerageergebied redelijkerwijs worden uitgesloten.

Vogels waarvan de nestplaats niet jaarrond beschermd is

Het vernietigen en verstoren van in gebruik zijnde nesten moet worden voorkomen. Vernietiging en verstoring (met kans op nestverlating) van nesten (broedgevallen) betekent een overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Door te werken buiten het broedseizoen, kan dergelijke verstoring van broedgevallen – en daarmee een overtreding van de verbodsbepalingen uit de Wnb – voorkomen worden. Voor het broedseizoen wordt in het kader van de Wnb geen standaardperiode gehanteerd. De lengte en aanvang van het broedseizoen verschilt per soort. Globaal moet voor het broedseizoen rekening gehouden worden met de periode half maart tot half augustus. Echter, ook buiten deze periode kan sprake zijn van broedgevallen en zijn deze eveneens beschermd.

4.8.3 **Maatregelen**

Vogels waarvan de nestplaats niet jaarrond beschermd is

Door het nemen van de volgende maatregelen kan overtreding van verbodsbepalingen voorkomen worden:

- Werken buiten het broedseizoen;
- Indien werken buiten het broedseizoen niet mogelijk is dan dient vooraf aan de werkzaamheden een broedvogelcheck uitgevoerd te worden. Indien nesten worden aangetroffen, kunnen de werkzaamheden in de directe omgeving van nesten (<100 meter) geen doorgang vinden;
- Rooien van beplanting, maaien vegetaties en (voorbereidende) werkzaamheden vooraf aan het broedseizoen uitvoeren. De kans op vestiging van broedgevallen van vogels wordt daarmee kleiner. Indien vervolgens werkzaamheden in het broedseizoen worden gepland, dient vooraf aan deze werkzaamheden alsnog een check op broedvogels plaats te vinden. Dit omdat broedgevallen nooit kunnen worden uitgesloten.

4.9 **Zorgplicht**

Bij het uitvoeren van de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met de zorgplicht. De algemene zorgplicht (Wnb, art. 1.11) geldt altijd en voor iedereen. Of het nu wel of niet om beschermde soorten gaat en of er nu wel of geen ontheffing nodig is of vrijstelling geldt. Aan de zorgplicht kan worden voldaan door bij verstoring van dieren tijdens de werkzaamheden deze de gelegenheid te geven te vluchten naar een nieuwe leefomgeving.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Wnb - Gebiedenbescherming

Natura 2000-gebieden

(Significant) negatieve effecten op Natura 2000-gebieden zijn uitgesloten, met mogelijke uitzondering van effecten van stikstof en soortensamenstelling. Geadviseerd wordt om een Aerius-berekening uit te voeren om vast te stellen of sprake is van effecten van stikstof op Natura 2000-gebieden. In het kader van mogelijke effecten op soortensamenstelling wordt geadviseerd nader onderzoek uit te voeren naar de meervleermuis zoals voorgesteld in 4.7.3.

5.2 Wnb - Soortenbescherming

Te verwachten beschermde (vrijgestelde) soorten

Het plangebied vormt leefgebied voor enkele algemeen voorkomende beschermde soorten grondgebonden zoogdieren en amfibieën. Grond- en graafwerkzaamheden in het kader van de voorgenomen ingreep kunnen deze soorten treffen. Het gaat om soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt voor overtreding van verbodsbepalingen bij werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. Een ontheffing is daarom niet nodig.

Nader onderzoek

Op basis van de beschikbare informatie kan geen uitsluitel worden gegeven over de betekenis van het plangebied voor de otter. Om hierover uitsluitel te kunnen geven is nader onderzoek nodig. Dit kan door middel van nog één bezoek waarbij gezocht wordt naar sporen in de winter. Indien het plangebied van betekenis is voor deze soort, kan naar het oordeel van het bevoegd gezag een ontheffing van de Wnb noodzakelijk zijn.

Maatregelen om overtreding Wnb te voorkomen

Bij de planning en uitvoering van de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van algemene broedvogels om negatieve effecten op deze soorten - en daarmee overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb - te voorkomen.

Door het nemen van de volgende maatregelen wordt overtreding van verbodsbepalingen voorkomen:

- Rooien van beplanting en (voorbereidende) werkzaamheden buiten het broedseizoen uitvoeren. Voor het broedseizoen wordt geen (wettelijke) standaard periode gehanteerd. Globaal moet voor het broedseizoen rekening worden gehouden met de periode maart tot half augustus. Vooraf aan het broedseizoen kan het terrein ongeschikt

gemaakt worden voor nestgelegenheden. Aanvullend is dan nog wel een broedvogelcheck nodig, indien in het broedseizoen gewerkt wordt.

Maatregelen om aan Zorgplicht te voldoen

In het kader van de Zorgplicht wordt aanbevolen de volgende maatregelen te treffen:

- Vanuit één richting rustig werken zodat dieren kunnen vluchten.
- Het gebruik van kunstlicht 's nachts vermijden.

Voor andere beschermde soorten heeft het plangebied geen betekenis of zijn negatieve effecten van de voorgenomen ingreep uitgesloten.

5.3 Natuurkansen

Hoewel er vanuit de Wet natuurbescherming geen wettelijke verplichting voor geldt, wordt aanbevolen om schuilgelegenheden voor vis te creëren. Als het werkterrein wordt afgesloten wordt aanbevolen om de noordoever zo flauw mogelijk achter te laten, minstens een talud van 1:10. Hierin vinden libellen en amfibieën geschikt voortplantingshabitat.

6 Literatuur

Min. EZ, 2015. Aanwijzing Natura 2000-gebied De Wieden (035). Toelichting op de selectie- en begrenzingscriteria die bij de aanwijzing van het Vogelrichtlijngebied De Wieden gebruikt zijn. (4.3 Plaatselijke omstandigheden) www.natura2000.nl

Provincie Drenthe, 2017. Gebiedsanalyse PAS Holtingerveld (29). Versie 15 december 2017. www.natura2000.nl

van Dobben, H.F., R. Bobbink, D. Bal en A. van Hinsberg, 2012. Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en leefgebieden van Natura 2000. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 2397 2397. 68 blz.; 1 fig.; 3 tab.; 21 ref.

Zoogdiervereniging, 2023(i)^a. Meervleermuis.

<https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/meervleermuis>

Zoogdiervereniging, 2023(i)^b. Otter. <https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/otter>

Bijlage I Wettelijk kader

Algemeen

De Wnb heeft als doel het behoud van de biodiversiteit en duurzaam gebruik van de bestanddelen daarvan. De wet regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, van soorten planten en dieren en van houtopstanden. De bescherming van plant- en diersoorten is geregeld in 'Hoofdstuk 3 Soorten' van de Wnb. De Wnb bevat een algemene zorgplicht voor alle in het wild levende dieren en planten, beschermd of niet. Daarnaast voorziet de wet in strikte verboden die gelden voor beschermde soorten. Daarbij gaat de wet uit van het 'nee-tenzij' principe: schadelijke handelingen zijn verboden, tenzij dit nadrukkelijk is toegestaan. De provincies zijn in principe bevoegd gezag voor de soortenbescherming van de Wnb. Alleen bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, is het Rijk bevoegd gezag.

Deze bijlage beschrijft het wettelijk kader van de soortenbescherming voor zover relevant voor voorliggend onderzoek. De informatie in deze bijlage is deels ontleend aan de brochure 'Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen', versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016).

Zorgplicht

De Wnb bevat een algemene zorgplicht voor alle in het wild levende dieren en planten. Deze zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wilde levende dieren en planten, ongeacht of ze beschermd zijn. Dit betekent bijvoorbeeld dat initiatiefnemers van ruimtelijke ontwikkelingen, beheer- en onderhoudswerk en evenementen zich daaraan voorafgaand op de hoogte (laten) stellen van de aanwezige natuurwaarden en de mogelijke effecten van hun voorgenomen handelingen op deze waarden. Bij de uitvoering van die handelingen moeten negatieve gevolgen zoveel mogelijk voorkomen dan wel beperken of ongedaan gemaakt worden.

Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar, maar kan door toepassing van bestuursdwang wel worden gehandhaafd.

Beschermingsregimes

De Wnb onderscheidt bij de bescherming van soorten drie beschermingsregimes: *Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn*, *Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn* en *Beschermingsregime andere soorten*. Elk beschermingsregime kent zijn eigen verbodsbepalingen (tabel 1.1). Verbodsbepalingen mogen niet overtreden worden, tenzij hiervoor een vrijstelling (een uitzondering op een wettelijk verbod) of ontheffing is verleend. De interpretatie van verbodsbepalingen verschilt per bevoegd gezag.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Alle van nature in het wild levende vogels van soorten als genoemd in artikel 1 van de Vogelrichtlijn.

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn met uitzondering van vogels. Vogels vallen onder Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn.

Beschermingsregime andere soorten

Soorten die vanuit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

Bij de bescherming van vogels maken provincies en Rijk onderscheid tussen soorten met jaarrond beschermde nesten en soorten waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn. Voor een aantal vogelsoorten geldt dat hun nesten jaarrond beschermd zijn, ook als de soort op het moment van de handeling geen gebruik maakt van het nest. Dit is het geval wanneer een vogelsoort jaarlijks terugkeert naar zijn nest en niet of nauwelijks in staat is om elders in zijn leefgebied een vervangend nest te vinden of te maken. Nesten van andere soorten mogen weggehaald worden indien het nest op dat moment aantoonbaar niet in gebruik is als broedlocatie. Het seizoen is hierbij niet relevant, wat ertoe doet is of het nest in gebruik is voor het broeden. De lijsten met soorten met jaarrond beschermde nestplaatsen verschillen per bevoegd gezag.

Tabel 1 Overzicht verbodsbepalingen beschermde soorten per beschermingsregime Wet Natuurbescherming (Bron: brochure ‘Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen’, versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016).

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Afwijken van verbodsbepalingen

Vrijstelling

Voor een aantal beschermde soorten en handelingen gelden vrijstellingen en is daarom geen ontheffing nodig. Vrijstellingen zijn onder andere verleend in de vorm van provinciale verordeningen en bij ministeriële regeling. In de verordening of regeling staat aangegeven voor welke verbodsbepalingen, voor welke handelingen en voor welke soorten de vrijstelling geldt. Er geldt bijvoorbeeld een vrijstelling voor een aantal algemeen voorkomende soorten amfibieën en zoogdieren bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en beheer en onderhoud van gebieden.

Daarnaast gelden er vrijstellingen voor handelingen die *aantoonbaar* worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van Economische Zaken goedgekeurde gedragscode. Het kan gaan om handelingen in het kader van bestendig beheer of onderhoud, bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

Vrijgesteld zijn ook handelingen die onderdeel zijn van een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of een programma in het kader van een programmatische aanpak, als bij de totstandkoming van het beheerplan of het programma de desbetreffende handelingen zijn getoetst aan de criteria voor afwijking van de soortenbeschermingsregimes.

Ontheffing

Voor handelingen is een ontheffing van de Wnb nodig als:

- Er geen maatregelen mogelijk zijn om het overtreden van de verbodsbepalingen te voorkomen.
- Er geen vrijstelling geldt op grond van een provinciale verordening, ministeriële regeling, gedragscode, beheerplan Natura 2000 of programmatische aanpak.

Een ontheffing wordt uitsluitend verleend als voldaan is aan elk van de volgende drie cumulatieve voorwaarden:

- Er is geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep (andere locatie, andere werkwijze, andere planning).
- Er is sprake van een in de wet genoemd belang. De belangen verschillen per beschermingsregime. Voor de soorten die beschermd zijn onder de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de in deze richtlijnen genoemde belangen, bijvoorbeeld volksgezondheid of openbare veiligheid. Voor de soorten van het Beschermingsregime andere soorten gelden de in de Habitatrichtlijn genoemde belangen, plus een aantal aanvullende belangen, waaronder ruimtelijke ontwikkeling en bestendig beheer en onderhoud.
- De ingreep mag geen afbreuk doen aan de staat van instandhouding van de soort.

De termijn voor het behandelen van een aanvraag bedraagt 13 weken met de mogelijkheid om dit eenmalig te verlengen met 7 weken.

Bijlage II Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebieden

N2000-gebied Holtingerveld Habitattypen

Habitattype ?	Habitatsubtype ?	Status doel ?	Oppervlakte ?	Kwaliteit ?	Relatieve bijdrage ?	Kernopgave ?
H2310 - Stui/zandheiden met struikhei		definitief	>	>	C	6.08
H2320 - Binnenlandse kraaiheibegroeiingen		definitief	=	=	C	6.08
H2330 - Zandverstuivingen		definitief	=	>	C	6.08
H3130 - Zwakgebufferde vennen		definitief	=	=	C	
H3160 - Zure vennen		definitief	=	>	B1	
H4010A - Vochtige heiden	hogere zandgronden	definitief	>	>	B2	6.05,W
H4030 - Droge heiden		definitief	=	>	C	6.08
H5130 - Jeneverbesstruwelen		definitief	=	=	C	
H6230* - Heischrale graslanden		definitief	>	>	B2	6.06,5G,W
H7110B* - Actieve hoogvenen	heideveentjes	definitief	=	>	B1	6.05,W
H7150 - Pioniervegatatie met snavelbiezen		definitief	=	=	C	6.05,W
H9120 - Beuken-eikenbossen met hulst		definitief	=	=	C	
H9190 - Oude eikenbossen		definitief	=	>	C	
H91D0* - Hoogveenbossen		definitief	=	=	C	

Habitatrichtlijnsoorten

Soort ?	Status doel ?	Populatie ?	Omvang leefgebied ?	Kwaliteit leefgebied ?	Relatieve bijdrage ?	Kernopgaven ?
H1042 - Gevlekte witsnuitlibel	definitief	=	=	=	C	
H1081 - Brede geelrandwaterroofkever	Aanmelding					
H1166 - Kamsalamander	definitief	>	>	>		

N2000-gebied De Wieden

Habitattypen

Habitattype ?	Habitatsubtype ?	Status doel ?	Oppervlakte ?	Kwaliteit ?	Relatieve bijdrage ?	Kernopgave ?
H3140 - Kranswierwateren		definitief	>	>	C	4.08,5B,W
H3150 - Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden		definitief	>	>	C	4.08,5B,W
H4010B - Vochtige heiden	laagveengebied	definitief	>	>	A1	4.09,5B,W
H6410 - Blauwgraslanden		definitief	>	>	B1	4.09,5B,W; 4.15,W
H6430A - Ruijten en zomen	moerasspirea	definitief	=	=	A1	
H6430B - Ruijten en zomen	harig wilgenroosje	definitief	=	=	C	
H7140A - Overgangs- en trilvenen	trilvenen	definitief	>	=	A1	4.09,5B,W
H7140B - Overgangs- en trilvenen	veenmosrietlanden	definitief	=	=	B2	4.09,5B,W
H7210* - Galigaanmoerassen		definitief	>	>	C	4.09,5B,W
H91D0* - Hoogveenbossen		definitief	=	>	B2	4.09,5B,W

Habitatrichtlijnsoorten

Soort ?	Status doel ?	Populatie ?	Omvang leefgebied ?	Kwaliteit leefgebied ?	Relatieve bijdrage ?	Kernopgaven ?
H1016 - Zegge-korfsiak	definitief	=	=	=	B2	
H1042 - Gevlekte witsnuitlibel	definitief	>	>	>	A1	4.08,5B,W
H1060 - Grote vuurvliinder	definitief	>	>	>	B1	4.09,5B,W
H1082 - Gestreepte waterroofkever	definitief	>	>	>		4.08,5B,W
H1134 - Bittervoorn	definitief	=	=	=	C	4.08,5B,W
H1145 - Grote modderkruiper	definitief	=	=	=		4.08,5B,W
H1149 - Kleine modderkruiper	definitief	=	=	=		4.08,5B,W
H1163 - Rivieronderpad	definitief	=	=	=		4.08,5B,W
H1318 - Meervieermuis	definitief	=	=	=	B1	
H1355 - Otter	Aanmelding					
H1393 - Geel schorpioenmos	definitief	>	>	>	A4	
H1903 - Groenknolorchis	definitief	=	=	=	B2	4.09,5B,W
H4056 - Platte schijfhoren	definitief	=	=	=	B2	4.08,5B,W

Broedvogels

Soort ?	Status doel ?	Aantal broedparen ?	Omvang leefgebied ?	Kwaliteit leefgebied ?	Relatieve bijdrage ?	Kernopgaven ?
A017 - Aalscholver	definitief	1000	=	=	B1	
A021 - Roerdomp	definitief	30	=	=	B2	4,12,W
A029 - Purperreiger	definitief	65	=	=	B2	4,12,W
A081 - Bruine kiekendief	definitief	19	=	=	C	
A119 - Porseleinhoen	definitief	19	=	=	B2	4,11,W
A122 - Kwartelkoning	definitief	13	>	>	C	4,11,W
A153 - Watersnip	definitief	150	=	=	B2	4,15,W
A197 - Zwarte stern	definitief	200	>	>	B2	4,08,58,W
A229 - IJsvogel	definitief	10	=	=	C	
A275 - Paapje	definitief	6	>	>	C	
A292 - Snor	definitief	300	=	=	B1	4,12,W
A295 - Rietzanger	definitief	2000	=	=	A1	
A298 - Grote karekiet	definitief	20	>	>	B1	4,12,W

Niet-broedvogels

Soort ?	Status doel ?	Populatie ?	Populatie waarde ?	Instandhoudingsdoelstelling ?	Omvang leefgebied ?	Kwaliteit leefgebied ?	Relatieve bijdrage ?	Kernopgaven ?
A005 - Fuut	definitief	110	gemiddelde	Foerageergebied	=	=	C	4,16
A017 - Aalscholver	definitief	behoud	n.v.t.	Slaap- en rustplaats	=	=		
A037 - Kleine zwaan	definitief	8	gemiddelde	Slaap- en rustplaats en foerageergebied	=	=	C	
A041 - Kolgans	definitief	3800	gemiddelde	Slaap- en rustplaats en foerageergebied	=	=	C	4,16
A043 - Grauwe gans	definitief	1100	gemiddelde	Slaap- en rustplaats en foerageergebied	=	=	C	4,16
A050 - Smient	definitief	500	gemiddelde	Slaap- en rustplaats en foerageergebied	=	=	C	4,11,W
A051 - Krakeend	definitief	150	gemiddelde	Foerageergebied	=	=	C	
A059 - Tafeleend	definitief	210	gemiddelde	Foerageergebied	=	=	C	
A061 - Kuifeend	definitief	430	gemiddelde	Foerageergebied	=	=	C	4,16
A068 - Nonnetje	definitief	30	gemiddelde	Foerageergebied	=	=	B1	
A070 - Grote zaagbek	definitief	20	gemiddelde	Foerageergebied	=	=	C	
A094 - Visarend	definitief	2	maximum	Foerageergebied	=	=	C	

Bijlage III Effectenindicator

Overzicht effecten op soorten en/of habitattypen. De selectie is uitgevoerd op gebied 'Holtigerveld' en activiteit 'Niet-grondgebonden landbouw (kassen)'.

Storingsfactor	Bewuste verandering soortensamenstelling									
	1	2	3	4	7	8	13	14	19	
Stuifzandheiden met struikhei	■	■	■	■	■	■	☒	☒	■	
Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	■	■	■	■	■	■	☒	☒	■	
Zandverstuivingen	■	■	■	■	■	■	☒	☒	■	
Zwakgebufferde vennen	■	■	■	■	■	■	☒	☒	■	
Zure vennen	■	■	■	■	■	■	☒	☒	■	
Vochtige heiden	■	■	■	■	■	■	☒	☒	■	
Droge heiden	■	■	■	■	■	■	☒	☒	■	
Jeneverbesstruwelen	■	■	■	■	■	■	☒	☒	■	
*Heischrale graslanden	■	■	■	■	■	■	☒	☒	■	
*Actieve hoogvenen	■	■	■	■	■	■	☒	☒	■	
Pioniervegetaties met snavelbiezen	■	■	■	■	■	■	☒	☒	■	
Beuken-eikenbossen met hulst	■	■	■	■	■	■	☒	☒	■	
Oude eikenbossen	■	■	■	■	■	■	☒	☒	■	
*Hoogveenbossen	■	■	■	■	■	■	☒	☒	■	
Gevlekte witsnuitlibel	■	■	■	■	■	■	
Kamsalamander	■	■	■	■	■	■	■	

- zeer gevoelig
- gevoelig
- niet gevoelig
- ☒ n.v.t.
- ... onbekend

Overzicht effecten op soorten en/of habitattypen. De selectie is uitgevoerd op gebied 'De Wieden' en activiteit 'Niet-grondgebonden landbouw (kassen)'.

Storingsfactor	Bewuste verandering soortensamenstelling																		
	1	2	3	4	7	8	13	14	19	Versterking door licht	Versterking door geluid	Verdroeging	Verontreiniging	Vermesting door N-depositie uit de lucht	Verzuuring door N-depositie uit de lucht	Versnippering	Opervlakteverlies		
Kranswierwateren	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	
Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	
Vochtige heiden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	
Blauwgraslanden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	
Ruigten en zomen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	
Overgangs- en trilvenen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	
* Galliaanmoerassen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	
* Hoogveenbossen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	
Bittervoorn	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	
Geel schorpioenmos	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	
Gestreepte waterroofkever	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	
Gevlekte witsnuitlibel	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	
Groenknolorchis	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	
Grote modderkruiper	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	
Grote vuurvliinder	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	
Kleine modderkruiper	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	
Meervleermuis	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	
Platte schijfhoren	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	
Rivierdonderpad	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	
Zeggekorfsiak	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	
Aalscholver (broedvogel)																			
Aalscholver (niet-broedvogel)																			
Bruine kiekendief (broedvogel)																			
Fuut (niet-broedvogel)																			
Grauwe Gans (niet-broedvogel)																			
Grote karekiet (broedvogel)																			
Grote Zaagbek (niet-broedvogel)																			
IJsvogel (broedvogel)																			
Kleine Zwaan (niet-broedvogel)																			
Kalgans (niet-broedvogel)																			
Krakeend (niet-broedvogel)																			
Kulfeend (niet-broedvogel)																			
Kwartelkoning (broedvogel)																			
Nonnetje (niet-broedvogel)																			
Paapje (broedvogel)																			
Porseleinhoen (broedvogel)																			
Purperreiger (broedvogel)																			
Rietzanger (broedvogel)																			
Roerdomp (broedvogel)																			
Roerdomp (niet-broedvogel)																			
Smlent (niet-broedvogel)																			
Snor (broedvogel)																			
Tafeleend (niet-broedvogel)																			
Visarend (niet-broedvogel)																			
Watersnip (broedvogel)																			
Watersnip (niet-broedvogel)																			
Zwarte Stern (broedvogel)																			
Zwarte Stern (niet-broedvogel)																			

■ zeer gevoelig
 ■ gevoelig
 ■ niet gevoelig
 □ n.v.t.
 ... onbekend